

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN 570

P. Houtman

Zending en hulpverlening
op de synode

MEDITATIEF 573

J. Plug

Gestorven en opgestaan

WANDELEN MET GOD 574

P.M. van der Horst

Kwetsbaar

ACHTERGRONDEN 576

P.L. Voorberg

In zes dagen al
je werk doen

SAMENLEVING 579

J. Westert

Beursberichten
over de zondag

LIED VAN DE WEEK 582

A. de Heer-de Jong

Lied 208: 'De Heer
is waarlijk opgestaan'

en verder...

Gedicht
Nieuw uitgekomen
Uit de kerken
Meegelezen

Lof zij de Heer

Lof zij de Heer die als Knecht wilde leven.
Lof zij de Zon die de hemel verliet.
Lof zij het Licht dat geen schaduw kan geven,
Goedheid, die kwaden ontzondigt om niet.

Lof zij de Heiland die opstond voor doden.
Lof zij de Herder die instaat voor mij.
Lof zij de Zoon die ontnuchterde goden
schaamrood leert knielen in vuile kledij.

Lof zij de Rechter die schuldigen vrijspreekt.
Lof zij het Woord dat hartstochtelijk brandt.
Lof zij de Leeuw die met Satan de draak steekt,
Liefde, die haat uit zijn koninkrijk bant.

Lof zij het Lam dat uit vlammen van boven
vuur op zijn bruid legt en gloed in haar stem:
lof van de levenden, één in het loven,
één met de doden die leven bij Hem.

Willem L. Meijer

ZENDING EN HULPVERLENING OP DE SYNODE

P. Houtman

Kerkelijk leven

Nederland heeft een groot buitenland. Deze kreet uit de politiek is ook in de kerk op z'n plaats. Dat komt op je af als je het rapport van deputaten BBK (betrekkingen buitenlandse kerken) ter hand neemt. Het is eigenlijk geen rapport meer, maar een rapport-bundel. Alle andere rapporten zijn in bosjes gebundeld; 'buitenlandse zaken' is in een aparte uitgave verschenen. Dit boekwerk doorbladeren heeft iets van het opwindende van een wereldreis. Het is ook bemoeidigend voor je geloof. Je krijgt iets te zien van de kerk "uit het hele menselijk geslacht". Als je zelf de proporties van je eigen kerkewerk soms als nogal klein beleeft, kun je hier je hart ophalen: het werk van de Here is wereldwijd! En daar mogen wij in betrokken zijn!

Het zendingswerk geeft diezelfde beleving. Ik denk aan het blad *Tot aan de einden* der aarde.

Die kreet over dat 'grote buitenland' is vaak ook een verzuchting. Wie kan het allemaal overzien en bijhouden, wie kan elke keer weer heel dat boeiende blad *TADEDA* lezen? Elk zendingsterrein kent z'n totaal andere situatie en problemen, vaak vanuit Nederland moeilijk voorstelbaar.

Ook de zending komt ter sprake in het rapport 'buitenlandse zaken'. Zending en betrekkingen met buitenlandse kerken krijgen steeds meer overeenkomsten; de beide terreinen bewegen zich naar elkaar toe. Op het zendingsterrein worden kerken zelfstandig. Ze komen met hun eigen hulpvragen. Aan de andere kant komen we ook steeds meer met buitenlandse kerken in aanraking, die graag op de een of

andere manier gebruik zouden maken van hulpmogelijkheden die wij als Nederlandse kerken hebben. Zo vinden we achter in het boekwerkje van BBK een aantal pagina's die betrekking hebben op de zending. Over dat gedeelte wil ik het graag nu en in een volgend artikel hebben.

Vèrstrekkend

Het zijn maar weinig pagina's, maar die kleine omvang is bedrieglijk. Er komen verscheidene grote onderwerpen aan de orde: de verhouding tussen zending en hulpverlening ('De Verre Naasten'), de verhouding tussen de verantwoordelijkheden van de thuiskerken en de 'veldkerken', en de organisatie op het thuisfront van het zendingswerk. De voorstellen die gedaan worden zijn vèrstrekkend. Er is een

forse geschiedenis aan voorafgegaan. De afgevaardigden naar de Generale Synode zullen, om zich in deze materie in te lezen, veel stukken moeten doorwerken. Hopelijk krijgen ze die aangereikt en hebben ze daar ook tijd voor. Je kunt nu eenmaal niet van de afgevaardigden verwachten dat ze al bij voorbaat in deze materie thuis zijn. En het is ook niet gezond als een kerkelijke vergadering zich overrompeld voelt en dan denkt: "Het zal wel goed zijn".

Ik vat de voorstellen even kort samen. Deputaten stellen voor, een nieuw generaal deputaatschap in te stellen: 'Zending en Hulpverlening'. Nieuw is, dat er landelijke zendingsdeputaten zouden komen, maar ook dat de organisatie en het werk van 'De Verre Naasten' daarin zou worden opgenomen. Verder zou er voor dit totale terrein een bureau moeten worden ingesteld. Een deel van het rapport is nog niet klaar: het voorstel voor een organisatieschema. Het wordt in het vooruitzicht gesteld voor 9 mei, dus als de synode al begonnen is. We begrijpen dat de taak van deputaten omvangrijk is; maar het is wel jammer dat het doel van de rondzending van rapporten, namelijk dat de kerken er van tevoren kennis van kunnen nemen, nu niet wordt bereikt. Ik moet nu ook een slag om de arm houden. Maar ik heb toch de indruk dat de voorstellen op een bepaald punt minder vèrstrekkend zijn dan in een eerder stadium: er is minder sprake van een overdracht van taken en verantwoordelijkheden van zendende kerken aan een generaal deputaatschap. Vermeden is de indruk dat de taak van zendende kerken in de toekomst beperkt zal worden tot het organiseren.

ren van afscheidsavonden voor vertrekkende **zendingswerkers**, die door het landelijk bureau worden uitgezonden. Op dit punt hebben deputaten zich blijkbaar de kritiek in **een** eerder stadium, onder andere op het congres in december '97, aangetrokken. Dat zal ongetwijfeld met **instemming** worden begroet.

Woord en daad

Een vertrouwde voorstelling is: de verkondiging van het evangelie is een taak van de **kerk**; de hulpverlening op het **zendingsterrein** is een zaak van het ambt van de gelovigen. Voor dat laatste werden dan ook particuliere organisaties opgericht, die naderhand gebundeld **zijn** in 'De Verre Naasten'.

Op dit punt is er de laatste jaren een nieuw inzicht gegroeid: 'woord' en 'daad' horen nauwer bij elkaar. Beide samen zijn een taak van de kerk. ik vind de **ontwikkeling** van dit inzicht winst. Op dit punt herken ik de stem van het Woord van **God**, ik hoor het rapport 'preken': God **heeft** geen bijbel de wereld in gestuurd, maar mensen, die met menselijke barmhartigheid voor hun **naaste** het evangelie moeten brengen. In andere publikaties is dit inzicht breder vanuit de bijbel onderbouwd.

Toch ben ik er nog niet van overtuigd dat daarom 'De Verre Naasten' moet worden opgeheven en geïntegreerd in kerkelijke organisatiekaders. Moet **het** **principiële** inzicht per se ook zo vergaand organisatorisch worden vertaald? Kan het ook niet via de bestaande kanalen in praktijk worden gebracht? Deputaten **leggen** er telkens de nadruk op dat het voor buitenlandse kerken vaak moeilijk te begrijpen is, en soms frustrerend, dat ze met hun hulpvragen in Nederland naar allerlei verschillende 'loketten' moeten. Dat kan ik me heel goed voorstellen.

Maar op dit punt zou je van die kerken toch begrip kunnen vragen. Zij hebben Handelingen 6 toch ook in hun bijbel staan? Voor het één

moest je bij de apostelen zijn, voor het ander moest je naar het 'loket' van de zeven.

Zou een nieuwe **organisatievorm** niet, net als toen, onbedoeld tot de **praktijk** kunnen leiden dat we met veronachtzaming van het Woord van God hulpverlening doen? De ideale **organisatievorm**, die misverstanden en ongewenste praktijken uitsluit, bestaat nu eenmaal niet. We kennen toch ook de praktijk van hulpvragenderkerken, die **materieel** arm zijn en zeggen: "We willen **geld**; en hoe we dat besteden, dat is onze zaak"? Begrijpelijk, formeel acceptabel, maar toch met **konsekwenties** die we niet goed vinden en niet willen?

Ombouwen?

Bovendien mogen we, behalve naar de principes, ook naar de bestaande situatie **kijken**. We beginnen niet te **organiseren** bij een **nulpunt**. We zijn ook niet meer in 1948, toen we, na de Vrijmaking, opnieuw moesten beginnen. We **hebben** De Verre Naasten. Een organisatie die in een solide geschiedenis is gerijpt. Laten we even kijken naar haar profiel. Ze **mag** dan formeel **niet** kerkelijk zijn, ze ligt toch in de praktijk heel dicht tegen de kerken **aan**; veel dichter dan de negentiende-eeuwse genootschappen, het systeem waar wij altijd zo **veel bezwaar** tegen hebben gehad. DVN is een landelijke organisatie. Zij heeft veel deskundigheid opgebouwd wat betreft het werk in het veld. Zij beschikt ook over veel deskundigheid op **het** thuisfront. Een verdere trek is dat ze weinig **decentraal** georganiseerd is.

Als **we** die organisatie **zouden gaan** samenvoegen met die **van** de zending, wordt dat een gigantisch **ombouw**project. De bestaande organisatie moet worden ontmanteld. Er moet integratie tussen twee organisaties plaatsvinden, met allerlei verschillen, in structuur en in **kultuur**. De deskundigheid van De Verre Naasten zou in de structuur van de zendende kerken moeten worden

ingevlochten - een meer decentrale **structuur**, die **De Verre Naasten** voor haar werk juist in de **loop** van haar geschiedenis heeft opgeheven, om praktische redenen. De bestaande geldstroom zou verlegd moeten worden naar de nieuwe organisatorische bedding; je moet maar hopen dat die dan weer net zo goed gaat lopen.

Dat **alles** bij elkaar kost enorm veel energie, die we niet aan het werk zelf kunnen besteden. We moeten verscheidene jaren lang veel naar onszelf kijken, en die aandacht kunnen we dan niet besteden aan de kerken die onze hulp nodig hebben. Als je voor een nieuwe structuur kiest, **kàn** daar iets moois uit groeien. Daar streef je naar, en verder moet je dat nog maar afwachten. Is dat de hoge kosten waard?

Zou de kerkelijke **inkadering** van De Verre Naasten niet kunnen worden geregeld via een **deputaatschap**, terwijl de organisatie verder intact blijft?

Deskundigheid

Het rapport legt voortdurend de nadruk op het belang van deskundigheid. Terecht. Om van hieruit werk in een ander werelddeel, in een totaal andere samenleving, te begeleiden, is een speciale kennis van zaken vereist. **Een** ouderling die in een zendingscommissie of -**deputaatschap** benoemd wordt en zich daarvoor beschikbaar stelt, is daarmee nog niet deskundig geworden. Hij **heeft** er waarschijnlijk geen opleiding voor. **Hetzelfde** geldt voor een dominee die een beroep aanneemt als predikant van een zendende **kerk**. Er is wel eens **gesproken** van 'zuchtende ouderlingen'; maar er **zijn** ook zuchtende werkers op het **zendingsterrein**, die het gevoel hebben, vanuit hun zendende instantie in **Nederland** niet het **begrip** en de begeleiding te krijgen die ze nodig hebben. De bedoeling van het rapport is blijkbaar, dat er een landelijk bureau met deskundigen wordt ingericht. Ik **zou** me kunnen voorstellen

dat een raad van deskundigen in een behoefte zou voorzien: dat zende kerken, **en** vermoedelijk ook wel eens zendingswerkers rechtstreeks, daar meer dan eens zouden aankloppen om hulp.

Ik heb wel al lezend het gevoel gekregen dat het rapport wat dweept met die deskundigheid. Daarom wil ik hier ook de andere kant belichten. Deskundigheid is geen panacee. Deskundigheid betekent niet automatisch dat alles beter zal gaan. Deskundigen verschillen vaak ook onderling van mening. Bovendien vertonen ook de inzichten in deskundigen-land vaak golven.

Het invoeren van een klasse van deskundige professionals kan gemakkelijk leiden tot spanningen met de mensen op het grondvlak, en ook met bestaande beleidsma-

kers. Gaan deskundigen, op grond van hun deskundigheid, ook competentie claimen tot het nemen, of voorschrijven, van beleidsbeslissingen? Op die manier zou er een elitaire groep van 'deskundologen' ontstaan.

Problemen zullen ingewikkeld blijven. De situaties op de verschillende zendingsterreinen blijven sterk uiteenlopen. De mogelijkheid om, vanuit algemene inzichten, advies te geven voor specifieke situaties, is beperkt. Hoeveel deskundigen zouden er nodig zijn, om met elkaar alle nodige know-how in huis te hebben?

Er is momenteel veel zendingswerk aan de gang. Er is in veel zende kerken veel kennis opgebouwd, dank zij vaak langdurige ervaring; praktisch inzicht in de specifieke constellatie op dat terrein. Dat is ook deskundigheid. En het is van onschatbare waarde. Het zou dom zijn, en ook arrogant, om die te passeren.

Financiën

Daar komt nog iets bij. Bureaufunctionarissen zullen betaald moeten worden. Dat is volstrekt billijk; een arbeider is zijn loon waard. Toch moeten we het wel over de financiële consequenties hebben. Het heeft mij verbaasd, dat dit aspect op het congres in december '97 buiten de agenda is gebleven; terwijl daar toch veel organisatie-ervaring bij elkaar was. In het deputatenrapport wordt het wel even ter sprake gebracht. Het is de bedoeling, dat er niet een nieuw quotum wordt geheven, maar dat de zende kerken de kosten zullen gaan betalen. Een begroting van die kosten geven deputaten niet. (In het rapport van deputaten IRTT is er wel iets over te vinden; hier is wel van een quotum sprake.)

Er is een tendens, in de samenleving en in de kerken, dat werk dat een tijd lang vrijwillig, of uit roeping, en onbetaald werd gedaan, verschuift naar betaalde krachten. Begrijpelijk. Hier is een bekende

wetmatigheid van organisaties in werking.

De vraag is wel: hoeveel geld zal er voor zijn? Neemt de synode besluiten, waarvan de kosten aan de zende kerken worden 'opgelegd'?

Zo niet, hoeveel zullen de zende kerken er dan in willen steken? Dat geld kan niet aan het zendingsterrein worden besteed; je kunt elke euro maar één keer uitgeven. Zullen de leden van de kerken net w bereidwillig blijven om hun bijdragen te betalen?

Op dit punt lijkt me de kwaliteit van het deskundigenwerk een sleutelpositie te hebben. Maar ook hun houding. Als zende kerken ervaren dat ze ervan profiteren, zullen ze in principe ook bereid zijn daar financieel wat tegenover te stellen. Volgende keer wil ik op dit aspect graag nog terugkomen. Nog een laatste opmerking. Bij alle nadruk op deskundigheid beкроop mij de vraag: is het niet ook van belang dat de mensen op zo'n voorgesteld bureau vol zijn van de Heilige Geest? Dreigen we die vraag niet uit het oog te verliezen? Ik bedoel iets meer dan alleen dat ze bij een sollicitatieprocedure moeten blijken "overtuigd lid te zijn van een van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)".

Ds. P. Houtman is predikant van de Gereformeerde Kerk van Twijzel-Kollumerzwaag.

KERNREDACTIE:

DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP,
DRS. A.L.Th. DE BRUIJNE.

OVERIGE REDACTIELEDEN:

DR. E.A. DE BOER, DRS. B. BOS,
DRS. I.D. HAARSMA, DRS. P. HOUTMAN,
PROF. DRS. B. KAMPHUIS,
DRS. B. LUITEN, DRS. K. DE VRIES.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
J.M. DE JONG, OR. J. SMELIK,
DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ASSISTENT:

H. PRINS, Buiten Nisuwstraat 86-1, 8261 AX
Kampen, Tel. (038) 3331335

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA Kampen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.,
Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
Goes. Tel. (0113) 215591.

ABONNEMENT:

f 90,00 per jaar; f 49,00 per halfjaar; studenten f 74,50 per jaar (binnenland). Buitenland: f 149,00 per jaar (Europa zeepost). Een abonnement kan per maand ingaan, maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de betalingstermijn (opzegging van jaarabonnement vóór 1 november, van een halfjaarabonnement vóór 1 juni).

Losse nummers f 2,05 (excl. Porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij de Stichting Bralectah.
Tel. (0521) 515946.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0,95 per mm. Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

GESTORVEN EN OPGESTAAN

J. Plug

M meditatief

'...indien wij geloven dat Jezus gestorven en opgestaan k...'

1 Tess. 4:15

De **samenkomst** van de huisgemeente in Tessalonica is afgelopen. De gelovigen **verlaten** het gebouw en **verspreiden** zich. **Er** wordt druk **gepraat**. **En** er hangt een bepaalde spanning in de lucht. Misschien **komt** Hij **vanmiddag** nog! De **Tessalonicenzen** verwachten elk ogenblik hun Heer, Jezus Christus. Zijn naderende komst is voor hen **werkelijkheid**. **Zo** echt als het **lazuurblauw** van het water in de baai daar **beneden**, en de steile **rotswanden** aan de kop van de **haven**. Want Hij leeft! Zij hebben een Heer die gestorven is. Maar ook opgestaan. Daar **twijfelen** ze niet aan. Misschien staat Hij hen nu al op te wachten op **het marktplein** om de haek.

Een paar dagen later komen dezelfde **Tessalonicenzen** bij elkaar voor een begrafenis. En dan staan ze voor een groot raadsel. Ze hebben niets te zeggen. Geen woorden van **troost**. Want de **opstanding** van een **medegelovige**, daar kunnen zij zich geen **voorstelling** van **maken**. Daar kunnen m niets mee. Ze kunnen er ook niet naar toe **leven**. Ze zijn als een Macedonische visser die in de ochtendmist met zijn boot van wal steekt. De kade is nog **duidelijk** in zicht. En de toren van Tessalonica, waarop 's nachts het **signaalvuur** brandt als baken voor scheepsluik ook. **Maar** de plek waar zijn **net** aan de drijvers **moet** hangen is buiten zijn **gezichtsveld**. Daar ergens **voor hem** uit in de mist. Onzichtbaar. Onwerkelijk.

Baken

Paulus zegt: maar als wij het ene **geloven**, dan staat het andere toch ook voor ons **vast**? Indien wij **geloven**, dat Jezus gestorven en opgestaan is... En dat **geloven** de Tessaloniërs. Absoluut. Anders zou hun verwachting van de verschijning van hun Heer ook niet zo levendig zijn. Nou, dan, **vervolgt** Paulus. *Dan zal God toch ook hen die ontslapen zijn, door Jezus & brengen met Hem?*

Jezus is gestorven. Dat woord kiest Paulus met zorg. Dat is nog wat anders dan **ontslapen**. Hij **t** **ondergaan** wat de mens met **afgrijzen** vervult: de dood. De **gruwel** van het absoluut verlaten zijn. De uiterste **consequentie** van de **toom** van God. En toch is Hij weer **opgestaan**. Dan **stelt wederbrengen**, opgewekt worden, heel wat minder voor. **Opgegaan**: actief. Triomfantelijk. Als overwinnaar. Iemand die **geloofd** en wacht op zo'n **Heer**, die heeft toch **genoeg** in huis? Het evangelie van Goede Vrijdag en van Pasen, **gestorven en opgestaan**, torent boven de mist uit. Wie dat baken nog in **zicht** heeft, hoeft geen twijfel te hebben. **God kan en wil en zal** de uitkomst **geven**.

Werkelijkheid

Het regent in Gramsmuiden. In de aula op de Rusthof krijgen wij de **gelegenheid** om **familieleden** te condoleren. En dat doen we met **overtuiging**. Ernstig bedroefd, maar ten volle verzekerd. Want de overledene heeft zijn intrek **genomen** bij de Heer. En hij zal **opstaan** op de jongste dag. Dat is **werkelijkheid**. Zo echt als het **fluwelen wit** van de aronskelken en de koperen

sloten van de lijkist.

Een paar dagen later zitten wij op Paaszondag in de kerk. Wij luisteren naar het Paasevangelie. Maar wij vinden het een raadsel. Niet dat wij het in twijfel **trekken**. Heftig wijzen wij de ketterij van Kuitert af, die zegt: *Wij moeten bij opstanding dus bepaald niet denken aan een menselijk lichaam zoals wij dat kennen en dat uit het graf komt nadat het er eerst in was gelegd*. Maar wij doen er niet zo veel mee. Soms staat het heel ver van ons af. Wanneer onze **samenkomst** is afgelopen hangt **a** geen spanning in de tucht. Er wordt **misschien wel** druk **gepraat**, maar **waarover**? Hebben wij een Heer die leeft? Gestorven en opgestaan? Verwachten wij Hem, misschien vanmiddag nog? **Visser** van mensen. **Visser** voor de Heer. Misschien dat wij toch zouden kunnen bidden om wat meer zicht te krijgen op dat baken & **achter ons** ligt. *Gestorven en opgestaan!*

Drs. J. Plug is predikant van de Gereformeerde Kerk van Lutten.

W wandelen met God

Ik herinner mij een huisbezoek. Samen brachten wij die bij een gezin. De ouderling en ik. We kregen het over het werk. En de druk die daar van uitgaat. De druk om te presteren. De druk om niet voor anderen te willen onderdoen. Het gevaar dat daar door andere dingen die ook belangrijk zijn of nog belangrijker, in de knel dreigen te komen. Weet je waarom het zo'n goed gesprek werd? Omdat de ouderling het gevaar dat je werk je alles kan worden, ook in eigen leven herkende. Hij had in zijn leven ook verkeerde keuzes gemaakt. Hij moest zichzelf ook daarin corrigeren. Hij stelde zich kwetsbaar op. Juist daardoor kon hij naast de ander gaan staan. En samen het gevaar onder ogen zien wat elk mens bedreigt.

Onlangs was er een mannendag. Vooral die mannen gaan daarheen die om een of andere reden ontevreden zijn over hun leven. Die inzien dat er iets moet veranderen. Die dan naar zo'n dag toegaan met een groot verlangen om te veranderen. De man die daar sprak, had het over Simson. Simson met zijn geweldige mogelijkheden. Maar hoe hij zijn leven naar de knoppen had laten lopen. Omdat hij zich liet beheersen door wellust en egoïsme. Die Filistijnse vrouwen bevielen hem wel. Hij trouwde met de een. Maar die ging er met een ander vandoor. Daarna ging hij naar een hoer. Toen werd hij verliefd op Delila en woonde mei haar samen. En zij ontdekte zijn geheim. En zijn kracht werd gebroken. Naar aanleiding van deze geschiedenis zei deze spreker: Simson bestaat nog steeds. Zijn er ook vandaag de dag niet ge-

noeg mannen, die zich laten beheersen door wellust en egoïsme. Zij ervaren stress op hun werk. Ze ondervinden spanning in hun relatie. Ze willen vermaakt worden. En ja, dan zijn er vandaag de dag genoeg mogelijkheden. Het gaan naar een prostitutie kan ons te ver gaan. Maar dan zijn er toch seksblaadjes. Dan is er toch de telefoon of internet. Dan is daar ook de t.v. De spreker liet merken dat hij voor die programma's op t.v. ~ook niet ongevoelig was. 's Avonds laat. Je bent moe van je werk. Je zegt tegen je vrouw: 'Ik ga nog even naar sport kijken'. Maar je weet wel dat het je om iets anders te doen is. Je wilt nog even onderuit, lekker zappend, op zoek naar erotiek. Wat deed deze spreker? Hij stelde zich kwetsbaar op. Hij ging naast die andere mannen staan. En liet merken in hun strijd mee te voelen.

Kwetsbaar zijn. We vinden het zo eng. Gaat die ander er niet mee op de loop als je je kwetsbaar opstelt? Als ouders b.v.: Ondermijn ik niet mijn gezag naar de kinderen toe als ik laat merken dat ik net zo'n grote zondaar ben als zij? Als ik net w hard Gods genade blijk nodig hebben? Of die getrouwde man. Het huwelijk met zijn vrouw stelde niet zo veel voor.

Omdat hij zijn hart niet voor haar openstelde. Zijn vrouw wist veel van hem. Maar hij hield toch dingen voor haar verborgen. Daardoor won hun relatie niet aan diepte. Onlangs was er een congres met Jerram Barrs als spreker. Hij sprak ook over dat kwetsbaar zijn. Er kwam een vraag uit de zaal: Hoe kun je leren kwetsbaar te zijn? Toen zei Barrs: je moet beginnen met je kwetsbaar op te stellen tegenover God. Wees ook open naar jezelf toe. Dan wordt het veel makkelijker om open te zijn naar anderen toe. Begin er mee naar mensen toe die je vertrouwt. Hij gaf twee voorbeelden uit het leven van Jezus. Dat Jezus Zich ook kwetsbaar opstelde. Het eerste voorbeeld ontleende hij aan Jezus' gesprek met de Samaritaanse vrouw. Daar zit Gods Zoon, door wie alle dingen geschapen zijn. Aan wie de winden en het water gehoorzaam zijn. Hij spreekt met een vrouw, die N.B. door eigen volksgenoten genegeerd wordt. Want zij komt op het heetst van de dag, als de anderen siesta houden, naar de put om water te scheppen. Deze vrouw, die slet. Vijf mannen had zij gehad. En de man, met wie zij nu samenleefde, was haar man niet. Jezus weet wat voor vlees hij in de kuip heeft. En tegenover deze vrouw stelt Hij zich kwets-

baar op. Hij vraagt haar om een beetje water. Hij laat haar zien dat hij iets van haar nodig heeft! Barrs noemde nog een ander voorbeeld uit het leven van Jezus. Jezus en zijn discipelen zijn in de hof van Getsemane. Met drie van zijn discipelen gaat Jezus verder de tuin in. Jezus heeft het moeilijk. Hij ziet als een berg op tegen het opdracht van zijn Vader, die Hij moet volbrengen. Hij heeft behoefte aan het gezelschap van zijn meest intieme vrienden. Hij heeft er behoefte aan dat zij met Hem waken. Hij laat hier zien een mens onder de mensen te zijn.

Niet een zondig mens, maar wel een echt mens. Die tegen dingen kan opzien. Die op de kritieke momenten van zijn leven behoefte heeft aan het gezelschap van zijn vrienden. Jezus stelde zich kwetsbaar op. Hij stelde zichzelf zo op dat anderen hem konden kwetsen. En zij deden het. Je hoort de te-leurstelling in zijn woorden: 'Konden jullie niet een uurtje met Mij wakker blijven?'

Kwetsbaar. Het is zo moeilijk. Wat is 'kwetsbaar' precies? Van Dale omschrijft het als volgt: gekwetst, gewond, *aangetast kunnende worden*. We kunnen zo teleurgesteld zijn in de reacties van mensen, dat we ons niet meer kwetsbaar durven op te stellen. We worden als een ivoren toren die voor anderen niet meer toegankelijk is. We worden dan ongenaakbaar. Niet meer te benaderen. Ontoegankelijk, trots of eenzaam. Zelf worstelend met allerlei problemen zonder dat je die met anderen durft te delen. Je krijgt dan een houding: ik dop mijn eigen boontjes wel.

Zouden we niet eens wat meer uit onze ivoren toren kruipen? O ja, op het gevaar af dat we worden gekwetst. Dat die ander met wat wij hem of haar vertellen, op de loop gaat. Erop verzot het aan anderen door te vertellen. We kunnen door schade en schande wijs worden. Namelijk door te ontdekken dat je niet alle mensen kunt vertrouwen. Daarom zijn ze er nog wel. Men-

sen die jij in vertrouwen kunt nemen, zonder dat zij jouw vertrouwen schaden.

Jakobus zegt ergens (in Jak. 5:16): *Belijdt elkaar je zonden en bidt voor elkaar, opdat u genezing ontvangt. Want als een goed en rechtvaardig* men God om iets bidt, heeft dat een geweldige uitwerking. Hoe genezend kan een gesprek zijn van hart tot hart. Eens zei een jongen tegen één van de sprekers op die bovengenoemde mannendag: 'Als ze op school wisten wie ik werkelijk was, ze zouden mij laten vallen als een baksteen'. Toen zei hij: 'Weet je dan niet dat ze allemaal zo zijn. Dat ieder zijn of haar eigen strijd kent. Dat ieder zijn of haar zwakke plekken heeft'. Dat geldt niet alleen voor jongeren, het geldt in dezelfde mate voor ouderen.

Elk mens heeft een gevecht te voeren tegen het kwaad dat binnen in hem heerst, tegen de wereld en de duivel. Om hiertegen te moeten vechten, is een ongelijke strijd. Want het kwaad gaat ons normaler en natuurlijker af dan het goede. Het kwaad komt ons aanwaaien. We hoeven er niets voor te doen. Het is als onkruid zo sterk. Voor het goede moeten we daarentegen tot aan ons levenseinde strijd blijven leveren. Gelukkig dat we weten dat we daarin er niet alleen voor staan. Als God ons oproept om christelijk te denken, te spreken en ons te gedragen, belooft Hij ons ook zijn Geest erbij. Hij houdt ons door zijn Geest overeind. Hij zoekt ons door zijn Geest weer op als wij in zonden zijn gevallen. Geeft God ons zijn Geest, Hij geeft ons ook aan elkaar. Om bij elkaar begrip te ontvangen, steun en gebed.

En samen ons te richten op Gods genade en daarvoor in dankbaarheid te leven.

Wat een eenzaamheid kan zo doorbroken worden! Wat kunnen relaties tussen mensen daardoor weer aan glans winnen!

Ds. P.M. van der Horst is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwijndrecht-Groote Lindt.

Nieuw uitgekomen

We kondigen hier kort enkele nieuw uitgekomen boeken aan. Mogelijk komt ons blad in een bredere bespreking op één of meer titels nader terug.

Abraham Kuyper, A Centennial Reader, door James D. Bratt.

Deze bloemlezing bevat zestien werken van Abraham Kuyper, vertaald in het Engels. De werken gaan onder andere over politiek, onderwijs, cultuur, sociale problemen en religieuze stromingen van zijn tijd. Uiteraard komen ook zijn ideeën over het Modernisme, algemene genade en soevereiniteit aan de orde.

William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan, L 29.99 (498 blz.).

Homofilie en christen zijn door ds. B. Luiten, A. Balk-Karssenbergh, prof. dr. J. Douma, ds. K. van den Geest, en drs. P.M. Wagenaar. Het GSEV (het Gereformeerd Sociaal en Economisch Verband) heeft zich in twee studiedagen bezonnen op het onderwerp 'homofilie'. In deze bundel schrijven auteurs evenwichtig en indringend over dit gevoelige onderwerp. Zij behandelen onder andere bijbelse gegevens, pastoraat aan homofielen, omgang met gemeenteleden. Bij dit alles is een belangrijk uitgangspunt dat er niet over, maar met elkaar gepraat wordt. In de verschillende bijdragen, maar ook in de vorm van poëzie en een interview komt de homofiel dan ook zelf aan het woord.

Uitgeverij De Vuurbaak Barneveld, f 17,50 (76 blz.).

Vervolg op pagina 578

Discussie over de zondag

Enkele weken geleden schreef ik twee artikelen over het werken op zondag. Op die artikelen kreeg ik nogal wat reacties, soms instemmend maar vaak ook kritisch. Daaronder waren enkele brieven. Ook in de kerkelijke pers werd er op ingegaan. En wij kregen als redactie een artikel van drs. P.L. Voorberg aangeboden. In dit nummer van ons blad plaatsen wij zijn artikel. In de volgende nummers hoop ik daarop in te gaan. Daarbij zal ik ook andere reacties die ik kreeg betrekken.

A.I. Th. de Bruijne

Achtergronden

'Een klein zinnetje uit zondag 38'

De vraag is gesteld: kun je m'n vergaande beslissing als de P.S. Utrecht deed baseren op een klein zinnetje uit zd. 38 HC: dat ik vooral op de sabbat, dat is op de rustdag, trouw tot Gods gemeente zal komen...? Maar, baseren we ons op 'een klein zinnetje'? Zondag 38 volgt immers op een zondag waarin de hele wet is opgenomen (zd. 34). De achter- en ondergrond van zd. 38 is het hele 4^e gebod. Ook B. a- kent dit door te zeggen dat het zinnetje uit zd. 38 een brug slaat tussen de tekst van het 4^e gebod en de praktijk van de kerk die op de zondag samenkomt (335, curs. PLV). We baseren ons bij het 'werkverbod' {afgezien van de noodzakelijke arbeid¹} op het complete vijfde gebod. De AC verwijst daarnaar door het woord 'rustdag' waarin het element dag het volle pond gegeven moet worden en een brug gelegd is naar het C gebod.

Het vierde gebod

Het is duidelijk dat de Here in het O.T. rust vroeg van Zijn volk gedurende een hele dag. Dat is met behulp van nadere bepalingen voor het volk Israël in die tijd uitgewerkt². Wij gaan uit van de blijvend- & geldigheid van de hele wet van de 10 geboden. Ook van het 4e gebod. Natuurlijk komt dan de vraag van de verhouding sabbat - zondag aan de orde. Bij niet één van de andere 9 geboden treedt zo'n verschuiving op. We staan om allerlei redenen anders tegenover de wet dan de kerk in het OT. Dat wordt in de Schrift aangegeven met de woorden dat we Gods geboden in

IN ZES DAGEN AL JE WERK DOEN

Inperking van de vrijheid van discussie

In twee artikelen over werken op zondag c.a. laat drs. A.I. Th. de Bruijne (voortaan B.) zien dat we nog niet toe zijn aan een duidelijke uitspraak over dit onderwerp. De P.S. Utrecht (1998) deed dat wel. Daarin ziet B. een inperking van discussieruimte die er altijd geweest is. Het is (hem) wel duidelijk waarom deze uitspraak nu komt: nu het werken op zondag als een onweerstaanbare vloedgolf de kerken overspoelt moet een duidelijke uitspraak komen die dit tijt keert. B. meent evenwel dat we deze vloedgolf niet met het (4^e) gebod te lijf moeten en dat ook niet kunnen. Het is z.i. een geforceerde poging. Hij verwijst liever naar Filipp. 4:8. We moeten niet de hele christelijke levensstijl op geboden willen doorgronden. Met dit laatste ben ik het van harte eens, maar waar dat wel kan, moeten we daar ook niet voor terugschrikken.

Ik geloof inderdaad dat de uitspraak van de P.S. de discussieruimte inperkt, maar dat dit op Schriftuurlijk verantwoorde wijze gebeurt. Kerken kunnen groeien in inzicht. De belijdenis van de Drieëenheid, zo-

als die verwoord is in o.m. belijdenissen, bestond nog niet in het OT, ook nog niet in het NT en de eerste eeuwen daarna. De Geest bracht de kerken zo ver dat dit inzicht in wie God is ontstond, en werd geformuleerd. Die uitspraak is met grote kracht vastgelegd: wie daar van afwijkt, gaat verloren (Athanasius, art. 2 en 40). Kerken kunnen groeien in inzicht in de Schrift. Zo is het ook mogelijk dat de kerk in de 20^e eeuw ontdekt dat de ruimte die er is geweest inzake werken op zondag ingeperkt moet worden en we er van uit moeten gaan dat dit verboden is op grond van het 4^e gebod. Discussieruimte ingeperkt, duidelijkheid geschapen. De aanleiding tot het doen van deze uitspraak is dan de oprukkende 24-uurs economie. Die heeft ons gedwongen duidelijke uitspraken te doen. Dat kan winst zijn. Dwalingen, de 'nood der tijden', zijn vaker aanleiding geweest om beslissingen te nemen. Dat perkte de discussieruimte in maar bevorderde helderheid. Tot zover zullen B. en ik het wel eens zijn, de vraag is: kunnen we die beslissingen nemen? Is er op grond van de Schrift zoveel duidelijkheid?

het NT zullen houden 'in de Here' (Ef. 6:1). Dat houdt in dat we de geboden naleven in de **situatie van** het NT, dat beheerst wordt door het volbrachte werk **van** Christus. Dat is een situatie waarin we veel dieper op de wet ingaan **dan** het OT deed, zoals Christus leert in de Bergrede (Mat. 5-7). Daarvoor hebben we ook de nodige gaven gekregen **van** de Geest die over ons is **uitgestort**, wat in het O.T. niet het geval was. Het houden van bijv. het 7^e gebod 'in de Here' houdt in, dat de **praktijk** van de scheidbrief voorbij is (Mat. 5:27-32). Bet houdt voor het 4^e gebod in dat we de rustdag houden op de 1^e dag **van** de week. De overgang van sabbat naar zondag is onder ons (vanuit deze argumentatie onomstreden³). **Waarom** strijden we **dan** wel over de vraag of het *rustgebod* dat toch heel duidelijk in het 4^e gebod is gegeven, nog geldig is? Het is toch heel duidelijk dat het 4^e gebod in het OT *twee* aspecten kent: wijden en rusten⁴. Bij het 'wijden' **denken** we aan de kerkelijke samenkomsten. Maar het gebod **tot rusten blijft** toch ook gelden? Waarom niet? Waar is dat afgeschaft? Het OT leefde toe naar de **rust** die Christus verdienen zou. Het NT leeft vanuit de rust die Christus verdiend heeft. Dat verklaart de verschuiving van de laatste naar de eerste dag **van** de week. **Maar dat geeft** toch geen enkele aanleiding iets van het *rustgebod* af te doen? Je **zou** kunnen zeggen: integendeel. Vanuit de grote rijkdom van het NT meer, dieper, rijker rusten!

Onduidelijkheid in de eerste eeuwen

Allerwege wordt gewezen op het feit dat in de eerste eeuwen van onze jaartelling de zondag niet **als** een rustdag is beleefd. Men **hield** wel samenkomsten, maar wist niet van een gebod tot *rustdag*. Laat dat nu waar zijn. Wat zegt dat? We wisten hier boven er al op dat de kerk ook moest groeien om te komen tot de belijdenis van de **Drieëenheid**.

Vóór de vaststelling van deze **leer** in de belijdenis van Athanasius **zullen** best allerlei **afwijkingen** van deze leer zijn voorgekomen. Inzicht moest groeien. Dat geldt ook van bijv. de leer van de **kinderdoop**. Paulus besneet Timoteüs nog **terwille** van de Joden (Hand. 16:3). Dat is toch geen argument om vandaag voor kerkelijke besnijdenis te pleiten? Dat men vóór 'Athanasius' allerlei meningen ten beste gaf in de **kerken** en van elkaar verdroeg, over de **Drieëenheid**, waarvan **we** nu weten dat het dwalingen **waren**, **geeft** niemand de ruimte om vandaag die dwalingen aan te hangen! Zo werkt dat ook met het 4^e gebod. Dat de **kerk** moest **gaan** begrijpen dat de overgang van sabbat **naar** zondag moest worden gemaakt en dat dat tijd **kostte**, ligt voor de hand. Dat we de geboden in het NT houden in de Here **was** wel duidelijk. Wat dat bijv. voor het 7^e (en andere) gebod betekende had Christus Zelf heel uitdrukkelijk uitgelegd in de **Bergrede**. Wat dat voor het 4^e gebod betekende had Christus **niet** zo uitdrukkelijk **vastgelegd**. Dat mocht de **kerk** zelf gaan **ontdekken** onder leiding van de Geest. Daarin liet de **kerk** ook zien dat ze zelf in het **voetspoor** van Christus wilde gaan. Zo **heeft Christus** ook niet **uitdrukkelijk** voorgescreven dat de doop in de plaats van de besnijdenis moest komen. Maar door de leiding **van** de Geest ging heel de **kerk** dat begrijpen en zelfs in haar belijdenis vastleggen (**zd** 27 HC). Zo ontdekte de kerk wat het houden van het 4^e gebod in het NT inhield: **rustdag** op de **eerste** dag der week. **Die** is voortaan de 'dag des Heren'. Samenkomsten **en** rusten op de eerste dag. Je werk beperken tot zes dagen: zes dagen **zult** gij arbeiden en **al** uw werk doen. Nu dat duidelijk is geworden is het foute boel om op zondag te gaan werken. En al is daar **eeuwen** over gediscussieerd, dat geeft toch niemand de **ruimte** om **achter** die conclusie terug te **gaan**?

Laten we als predikanten en voorgangers met kracht de decaloog

voorlezen in de erediensten **en** de gemeente voorhouden dat al het werk in zes dagen geklaard moet worden en de zondag de **rustdag** is. We hoeven daarbij de gemeente **niet** op te zadelen met een **denkproces** tijdens het luisteren: u hoort nu wel over alleen maar werken tijdens de 6 door de **weekse** dagen, luistert u **nu** even niet naar wat u hoort, dit gebod wil u **toch** niet opleggen dat u echt al uw werk in zes dagen behoort af te ronden. Dat is wel een goede zaak (Filipp. 4), maar als u denkt dat u dit nu aanhoren moet als een concreet gebod, dan is dat een misvatting. Dat geldt wel **van** de andere 9 maar niet van dit. Is dit niet een **denkconstructie** die het aanvaarden van de wet, zoals God die gaf, in de weg staat? Het is waar dat een bepaalde **denkconstructie** wel gevraagd wordt, de overgang van de 7^e naar de 1^e dag, maar die is dan ook gegeven met de opstanding van Christus en ervaart de gemeente op het moment waarop zij de wet hoort.

Consequenties?

De kerk te Rijnsburg heeft gepubliceerd hoe zij te werk gaat als **bepaalde** werkzaamheden toch op zondag worden verricht uit redenen van **winstvergroting** of **productievermeerdering**. Uit dit **stuk** blijkt voorzichtigheid **en** terughoudendheid. Bij volhardende zonde tegen het 3^e gebod: consequente lastering **van** Gods Naam, zou de kerkenraad ongetwijfeld veel eerder tot tuchtmaatregelen overgaan. Hierin wordt **rekening** gehouden met het feit dat over het onderwerp werken op zondag de eeuwen door discussie is geweest. **In** het artikel van B. wordt dat uitgewerkt. Tegelijk kan een discussie ook **een** keer tot duidelijkheid leiden. Dan **moet** die ook worden uitgedragen in ambtelijk onderwijs en **vermaan**. Het is de taak van ambtsdragers broeders en zusters te helpen bij het houden van Gods geboden, ook bij dit gebod. Want daarin ligt hoog loon. Bij **huwelijksproblemen** doe je dat door te

wijzen op liefde en **trouw** als de 2 pijlers **van** het huwelijk, daarnaast op de mogelijkheden **van** therapie **en** die eventueel door de diaconie te laten **bekostigen**. Bij problemen met het 4^e gebod doe je dat door op de 2 aspecten van dit gebod te wijzen: wijding **en** rust. En door bij problemen met zondagsrust te gaan meedenken en te zoeken naar alternatieven: is het bespreekbaar met de **baas/het** bedrijf! Is de **vakbond** al ingeschakeld? Zullen we als **kerk** eens met het bedrijf in gesprek gaan, hoe **staat** de OR in dezen, enz., enz. Is er de mogelijkheid te gaan **zoeken** naar ander werk? Is over de mogelijkheid van **omscholing** al nagedacht? De **kerk** is bereid in de kosten daarvan bij te dragen.

...Wil een broeder of zuster hiervan in het geheel niets weten, **en** alleen maar doorgaan met **deze** nodeloze zondagsarbeid, dan zal het vermaan tot tucht moeten leiden.

De toekomst

In zijn artikelen wees B. er op dat de kans bestaat dat echte zondagsrust op den duur niet meer mogelijk is, tegelijk dat **we** daar niet op moeten vooruit grijpen. De Nederlandse **bevolking** is in meerderheid nog **aan** de vrije zondag gehecht. Laten wij vanuit het 4^e gebod blijven vechten voor het **behoud** van ook de zondagsrust. Geboden houden we uit **dankbaarheid**, het houden ervan **geeft** rust en vrede ook al in het leven nu, totdat we eens ingaan in de **eeuwige rust** (Hebr. 4).

¹ We **menen** dat we de **vraag** naar wat noodzakelijke arbeid is in **dit** verband onbesproken kunnen laten. **Het** gaat nu om de **vraag** of je rechtstreeks een **verband** kunt leggen tussen het 4^e gebod en het werkverbod en het rustgebod op de zondag of niet. Over de materie van de noodzakelijke zondagsarbeid **mogen** we verwijzen naar Room, H.J./Voorberg, P.L. *De zondag, serie Woord en wereld*, Bedum 1995.

In allerlei discussies **wordt** gesteld dat we die nadere **bepalingen** niet **serieus** (genoeg) nemen doordat wij de **thermostaat** van de CV **wel** omhoog **draaien** op zondag en misschien **wel** de houtkachel stoken (voor de gezelligheid) terwijl in het OT houtspokken op sabbat verboden **was**. Hout spokken **was** in het OT een karwei, dat je **maar** door de **week** doen **moest**. Die thermostaat opdraaien is toch **wat** minder werk... **Maar**

houtkioven of de motorzaag door boomstammen halen moeten **we** op zondag **maar** niet doen.

³ In dit verband verbaasden **we** ons over de opmerking van ds. E.J. Hempenius (*Voorzichtig met zondag als rustdag*, in het ND van 11 febr. 1999) dat de samenkomsten in de eerste christelijke gemeenten op de sabbat **hebben** plaatsgevonden. Dat Christus op de sabbat **naar** de synagoge ging is geen argument in **dit** verband, want dat **was** vóór **pasen**. Dat Paulus op sabbat Joodse synagogen **bezocht** bewijst ook niets, want daar vond hij **aanknopingspunten** om hen o.a. op de betekenis van de **zondag** te wijzen. **Het** argument dat er geen aanwijzingen zijn in het NT (van overgang van sabbat naar **zondag**) toen de christelijke kerk zich afscheidde en eigen samenkomsten belegde **heeft** als argument uit **het** stilzwijgen niet zoveel kracht. Bovendien is **w** **wel** **degelijk** sprake van geld **klaarleggen** voor kerkelijke doelen op de eerste **dag** der week (1 Cor. 16:2), een samenkomst op die dag (Hand. 20:27). Dat **pleit** voor **samenkomsten** op die dag (zie verder, Douma, J. *De tien geboden II, Kampen*, 1986, 46 e.v. en ons boekje over de zondag, 35 e.v.).

⁴ Zie Douma, J. a.w., 58 e.a.p.

Ds. P.L. Voorberg is predikant van de Gereformeerde Kerk in Emmeloord

Nieuw uitgekomen

Eenmaal gedoopt; spiritualiteit van de doop, door ds. P.H. van der Lam.

De auteur biedt in **dit** boek een **brede** bezinning op de actuele **waarde** van de doop voor het persoonlijke **gemeenschappelijk** geloofsleven. Het laat de veelzijdigheid zien van de gereformeerde **geloofstraditie** en **hij** **wenst** deze eigen 'spiritualiteit' kritisch maar ontvankelijk te laten verrijken door andere tradities. Op deze manier wil de auteur de vele gebruiksmogelijkheden van de doop voor het geloofsleven laten zien. Hij ontwikkelt een model voor geestelijke groei. Ook biedt **hij** oplossingen voor een zinvolle vernieuwing van de **doopviering**. Uitgeverij De Vuurbaak Barneveld, f 27,50 (179 blz.).

Koninklijk perspectief geboden; teruggevonden bijbelse vroomheid door Johannes Oecolampadius ingezet als wegwijzer voor reformatie, door T.D. Bouma, B.S.

Dit boek beoogt niet zozeer een biografische weergave van de reformator Oecolampadius, veeleer toont deze studie **hoe** hij de **bronnen** van de bijbelse vroomheid heeft aangeboord bij Griekse **kerkvaders** als Gregorius van Nazianze en Johannes Chrysostomus. In de actualiteit **neemt** Oecolampadius het voortouw voor de eredienst in de volkstaal, en voor de **sanering** van de eucharistieviering. Uitgeverij De Vuurbaak Barneveld, f 34,75 (106 blz.).

DE REFORMATIE

a- B- A-

Thema-nummer

"Asielzoekers"

bel: 0113 - 215591
voor extra nummers;
£ 2,50 (excl. porto).

BEURSBERICHTEN OVER DE ZONDAG

J. Westert

Samenleving

Onlangs werd het mij nogal kwalijk genomen, dat ik op zondag voor mijn bedrijf op de beurs in Düsseldorf had gestaan. 'Ik vind het jammer dat in het *Nederlands Dagblad* aandacht wordt geschonken aan een beurs die ik als zakenman mijnd'. 'Kunt u mij helpen in een kwestie met een beursorganisatie. Wij hebben ons aangemeld voor een voor ons bedrijf heel belangrijke beurs in Engeland. Men wil ons weigeren, omdat we op zondag onze stand niet willen bemannen'. Een aantal berichten over deelname aan een beurs op zondag, naar aanleiding van gesprekken die ik recent met leden van het GMV had.

In dit blad heeft drs. A.L.Th. de Bruyne recent een artikel geschreven om het gesprek met elkaar over de zondag te heropenen en met zijn insteek van nieuw elan te voorzien. Dat lijkt mij heel goed en hard nodig, willen we het gesprek over de zondag niet laten verworden tot een theoretisch debat in de kerk, terwijl de praktijk zijn eigen weg kiest. Het is goed na te denken over de vormgeving van de zondagsrust in een post-christelijke cultuur. Daarvoor is allereerst nodig dat we over de concrete praktijk veilig kunnen spreken binnen de gemeente.

Op macro-niveau is het allemaal redelijk helder. Met zijn allen vinden wij dat de zondagsrust gehandhaafd moet blijven, maar op meso- en micro-niveau komen de concrete confrontaties en staan ondernemers en medewerkers voor lastige keuzen. Daarbij hebben zij soms ook te maken met een christelijke gemeenschap, die moeite heeft met de compromissen die er worden geslo-

ten. Voor sommigen is dat de aanleiding om binnen hun gemeente en met broeders en zusters maar niet meer te spreken over de zondag. 'Dat zijn heilloze gesprekken, omdat men niets snapt van mijn mogelijkheden en onmogelijkheden of van de verantwoordelijkheid die ik heb te dragen. Ik wil er graag over praten, want een zondag op de beurs daar geniet ik geen moment van. Ik doe het alleen niet meer in de kerk, dat geeft mij geen veilig gevoel'.

Laten we eerst nog eens concreet enkele vragen langs houden om weer te geven, welke vragen broeders en zusters in de praktijk bezig houdt rond de zondag.

Beurs één

'Als je op zondag op de beurs moet staan, moet je maar ontslag nemen!' Over dat advies werd ik onlangs gebeld door een broeder, die stevig in aanvaring was gekomen met zijn ouderling over het feit, dat

hij op zondag op de beurs had gestaan. Hij zat er mee in zijn maag. Er was gewetensnood bij hem ontstaan. Als vertegenwoordiger was hij de laatste tijd een aantal keren onontkoombaar ingeschakeld bij het standwerk van zijn bedrijf op een internationale beurs. Het komt steeds meer voor, dat de beurzen op zondag open zijn. De zondag is vaak verreweg de meest belangrijke bezoeksdag voor onze bezoekers/klanten. Het bedrijf wilde geen uitzondering voor de vertegenwoordigers en verkopers maken, want niemand staat op zondag graag op de beurs. De vertegenwoordigers worden allemaal ingeroosterd. Hij zou best graag er van af willen, maar hij genoot van zijn vak en het product. Bovendien was het in zijn branche niet gemakkelijk om als verkoper een andere baan te vinden. Hij had het een paar keer geprobeerd, maar de consequentie ten aanzien van de zondag zou dezelfde zijn geweest. Met zijn werkgever en collega's was vrijstelling niet bespreekbaar. Hij had zichzelf verzoend met het feit, dat er enkele keren per jaar op zondag gewerkt moest worden. Een fijne zondag vond hij het nooit. 'Je mist het samen zijn in het gezin en de gemeente. Een ingeblikte preek op een bandje neemt dat niet weg'. De broeder ervoer het als een geruis, dat hij in zijn omgeving er eigenlijk niet over kon spreken zonder te worden aangesproken op het naleven van het vierde gebod, terwijl ik Christus hartelijk wil liefhebben. In plaats van afstand te scheppen door te veroordelen, zou het veel beter zijn om samen stil te staan bij het hart van het evangelie, zo luidde zijn wens. Dit verhaal bepaalt je erbij, hoe ge-

makkelijk er een botsing ontstaat tussen de **normatieve** benadering vanuit de **garente** en de praktijk van de sterk veranderende arbeidsverhoudingen, **waar** een normatieve benadering geen anklang vindt.

Beurs twee

Pas werd ik gebeld door een **broe- & r-zakenman**, die aangaf moeite te hebben met **een** bijdrage in het Nederlands Dagblad over **een** **interieurbeurs** in **Zwolle**. Hij stond daar niet, want de beurs was ook op **m-**dag geopend. En dan doet het pijn, als je in 'jouw **krant**' een waardevol en informatief **artikel** ziet staan. Ik had het artikel gemist en realiseerde **me** ook niet dat mijn **vrouw** me even **daarvoor** had geattendeerd op een beurs, waar ze eigenlijk wel even had willen kijken. ik las later het artikel en vond dat het Nederlands Dagblad een correct verhaal had en eigenlijk op een ingetogen wijze de openingstijden had verwoord. **Maar** zo'n gesprek doet je wel even weer stilstaan bij de cultuur waarin je **leeft** en werkt en waaraan we iedere dag deelnemen. Er worden **beurzen** gehouden. De zondag is voor de **beursorganisatie** een **heel** belangrijkedag. **Een** **christen-zakenman** die op **zondag** zijn zaak gesloten houdt, wil niet op de beurs staan. Maar als christen-consument realiseer je je **dat** niet eens. Je gaat naar die beurs op **een** andere dag **dan** de zondag en doet zaken met zakenlieden, die er geen been in zien om wel op **zon-**dag open te zijn. Een christelijke krant geeft aandacht **aan** zo'n beurs zonder **daarmee** de openingstijden te waarderen. Ik begrijp echter **ook** de reactie, die dat opriep bij de **on-**dernemer die mij belde. **In** **ons** gesprek hebben we stil gestaan bij onderscheiden **verantwoordelijkhe-**den, Hij en ik tanken **ook** bij een benzinestation, dat op zondag open is. **Am** de andere **kant** kun je als christelijke consument best eens wat meer waardering **laten** blijken voor een ondernemer, die uit overtuiging niet op zondag open is en

De Zondag is een vreugdedag

Maak geen inbreuk op de zondag.
Drijf geen handel
en maak er geen werkdag van,
voor eigen zaken.

Geniet van de zondag,
een heilige dag ter ere van de Heer!
Het is een vreugdedag.

Geniet van deze 'dag van rust'.
Verdiep je in Zijn zaken
en noem de dag met genoeg als
'Heilige dag van de Here'.

'Want de Heer is je lust en je leven.
'hij brengt je leven op een hoger plan.
'Geniet volop van Zijn zegeningen.

daardoor omzet mist. Daarom koop ik graag **mijn** schoenen bij mijn gereformeerde gemeente broeder. Maar als **hij** geen goede schoenen voor mij **heeft**, koop ik ze met een gerust geweten bij een ander die ik wellicht ook op de beurs was tegengekomen, waar de christen-zakenman niet wilde **stam**. In dit voorbeeld wordt eveneens **duidelijk**, dat je **in** de **praktijk** van iedere dag allemaal met de effecten van toenemend werk op zondag te maken hebt. Vanuit verschillende verantwoordelijkheden wordt er echter anders mee **omgegaan**.

Beurs drie

Enige tijd terug belde **een** onderne-

mer. 'Mag mijn bedrijf geweigerd worden van de beurs, omdat ik **de** stand niet op zondag open wil hebben. We hebben de **beursorganisatie** gevraagd naar hun reglement. Het reglement **was onlangs** aangepast. De **beursorganisatie** wilde dat de deelnemende standhouders alle **beursdagen** aanwezig zouden zijn. Ook **op** zondag, de laatste dag van de beurs, omdat men had gemerkt, dat verschillende standhouders anders al op zaterdagavond inruimden. **Voor** de **beursbezoekers** werd dat onacceptabel geacht. Bet bedrijf van de **ondernemer** moet er wel staan. De beurs is bepalend **voor** onze positie op de markt. We hebben **een** compromis gesloten met de beursorganisatie. Op zondag

staat mijn bedrijf er zonder personeel. We zijn zichtbaar, maar alles staat achter glas. Dat was binnen de marges een nog net acceptabel compromis. **Een** bedrijf dat met die situatie werd geconfronteerd op een internationale beurs loste het op een soortgelijke wijze op. Op zondag stonden mensen van de **beursorganisatie** in de stand met een berichtje, dat dit bedrijf op zondag uit overtuiging gesloten was. Zo werden er creatieve compromissen gesloten, maar het hangt **vooral** af van de invloed, die **men** op de organisatie **kan** uitoefenen. We zitten in het bestuur van de **branchevereniging**, dan heb ik tenminste invloed op de openingstijden van de beurten die de **branchevereniging** organiseert, zo reageert een ondernemer. Het blijven echter allemaal even zovele tijdelijke en situationele oplossingen. Een **consumentenbeurs** die tien jaar geleden accepteerde, dat een **aantal standhouders** op zondag een dag niet meededen, heeft nu de grenzen scherper getrokken. Ondernemers die er niet op zondag willen **staan** zijn niet meer welkom. **Afhankelijk** van het soort product en aard van de beurs **kan** dat voor ondernemingen heel verstrekkende gevolgen hebben. Voor een aantal ondernemers betekent **dat**, dat zij de beurs - inclusief de zondag - accepteren, omdat de beurs **noodzakelijk** is voor de **mogelijkheden** van het **bedrijf**.

De drie beursberichten laten iets zien **hoe** de praktijk functioneert. Hoewel de vrije zondag breed wordt gedragen in de **samenleving**, is de positie van de **arbeidsloze** zondag veranderd. Als staatsburger zijn velen voor de zondag als collectieve rustdag. Voor werknemers is het **invoeren** van de zondag als werkdag niet echt bespreekbaar, **waar** als een bedrijf op zondag opengaat is het voor werknemers **ineens** een aantrekkelijke werkdag geworden vanwege de toeslag op het loon.

Velen zijn aan hun vrije zondag gehecht, **maar** als consument zien de-

zelfde mensen graag dat voorzieningen en winkels op die dag **w**-**v**eel mogelijk voor hen beschikbaar **zijn**. De flexibilisering van de arbeids- en rusttijden zal de **&-&** op de vrije zondag waarschijnlijk alleen maar verder doen toenemen. Sectoren en beroepen waar nooit op zondag gewerkt hoeft te worden **zijn** er vrijwel niet meer. Eigenlijk is er geen 'veilige sector' en beroep. Beroepen **zijn** functies geworden **en** functies veranderen eens per drie jaar. De ene kant is er dus een forse toename **van** vaak onontkoombare zondagsarbeid, **aan** de andere kant is er het gesprek in de christelijke **kerk** over 'werken op zondag'. Dat gesprek stukt nog steeds te vaak bij het 'voor of tegen zondagsarbeid **zijn**' en gaat te weinig over het ontwikkelen van een levensstijl in een maatschappij, **waar christelijke waarden** niet meer de basis voor de vormgeving van de maatschappij vormen. Dat is het grote verschil tussen de **jaren** zestig en de discussie **anno** tweeduizend. Bet is van **belang** ervoor te **waken** dat we over de zondag in de kerk geen theoretisch debat voeren, waar we in onze dagelijkse praktijk niets mee **kunnen**. Daarvoor is nodig dat in het gesprek ook meer wordt betrokken de analyse **van** de cultuur, waarin we leven. Je kunt tegen individualiseren **en** flexibilisering van arbeidsverhoudingen zijn, maar **in** het arbeidsbestel vormen zij wel de basis voor **veranderenderingen**.

Daarvoor is het nodig met elkaar in het gesprek na te **gaan** welke argumenten in de besluitvorming een rol spelen en in elke verantwoordelijkheid er beslissingen worden genomen. Het valt mij op, dat ik regelmatig **mensen** tegenkom, die op zondag **moeten** werken, maar eigenlijk vinden ze het nooit een fijne zondag. Een zondag op de beurs is geen fijne zondag. Een ondernemer, die niet **ontkwam** aan uitbreiding **van** zondagsarbeid doet dat vanuit een verantwoordelijkheid voor behoud van werkgelegenheid van personeel in **zijn** dienst. Een krant, die aan **een** goede beurs aan-

dacht wil geven, doet dat in het besef geen invloed op de openingstijden te hebben.

Het niet meer vanzelfsprekend zijn **van** de arbeidsloze zondag, **doet** verwarring ontstaan over de principiële stellingname rond de **zondag**. Dat zorgt **voor** verschillende effecten. Een aantal broeders en zusters die in de praktijk met het vraagstuk van de zondag worstelen, spreken er binnen hun **gemeente** niet meer over (geen veilige omgeving) en geven dus ook geen rekenschap van **hun** motieven. Het resultaat van het ontbrekende gesprek is dat we elkaar te weinig aanspreken op het goede van de rust in God en te weinig nadenken over het vormgeven van zondagsrust in een tijd waarin de zondag in de samenleving geen publieke rustdag meer is. De **één** past zich aan aan de harde werkelijkheid, de ander roept '**ach** en wee' over die ontwikkeling. Het resultaat is dat het gesprek wordt **doodgeslagen**, terwijl het juist goed **zou** zijn meer stil te staan bij de ontwikkeling van een nieuwe stijl van **zondagsrust** in een maatschappij, die de zondagsrust niet meer als leefregel hanteert. Aan het leven in die cultuur kun je je niet onttrekken, **maar** leven in die cultuur houdt ook niet in dat een eigen christelijke stijl met nieuwe **vormen** geen mogelijkheden biedt.

J. Westert is algemeen secretaris van het GMV.

038 - 4232125

Meldpunt seksueel
misbruik binnen
pastorale/kerkelijke
relaties; voor informatie,
advies, begeleiding,
klachtencommissies;
bereikbaar elke
dinsdagavond van
19.00 tot 21.00 uur.

De geschiedenis van het lied van vorige week, 'Lof zij God in de hoogste troon' (213) liet iets zien van de dynamiek van de geschiedenis van het kerklied uit de 16de eeuw. Datzelfde geldt voor het lied van deze week, 'De Heer is waarlijk opgestaan' (208). Niet in het minst omdat de twee liederen nauw aan elkaar verwant zijn; beide gaan namelijk terug op het 14de-eeuwse paaslied 'Surrexit Christus hodie'. De centrale gedachte van lied 208 wordt gelijk al in de eerste regel verwoordt: De Heer is waarlijk opgestaan (vergelijk Luk. 24, 34). Het lied bestaat uit niet minder dan 19 strofen, maar het is opgebouwd volgens een duidelijke structuur: het bestaat uit een verhalend gedeelte (de strofen 4 t/m 17) en een vijftal omlijstende strofen (1-3 en 18-19).

In de verhalende strofen wordt de geschiedenis van de paasmorgen verteld zoals dat in de Evangelieën is beschreven: drie vrouwen gaan naar het graf, ze vragen zich af hoe ze de steen kunnen weggrollen en zien, als het ze bij het graf zijn gekomen, dat de steen al weg is. Een engel vertelt hen vervolgens dat Jezus is opgestaan. Dan ontwikkelt zich een dialoog tussen de vrouwen en de engel. Die dialoog is niet rechtstreeks in de Bijbel terug te vinden, maar draagt elementen in zich van het gesprek dat Maria Magdalena bij het graf voerde met Jezus (Joh. 20, 11-18). Het gaat in deze dialoog vooral om de menselijke twijfel: de engel boodschapt dat Jezus is opgestaan (str. 7), de vrouwen willen weten waar Hij dan is (strofe 8 en 10) en kunnen het nog niet geloven (strofe 12). Pas na de herinnering van de engel aan Jezus' eigen woorden (str. 15) breekt

de vreugde door (str. 16). De opdracht van de engel om de Opstanding aan de discipelen te melden verbreedt vanaf strofe 17 de blikrichting van het lied. Het is niet alleen een oproep aan de vrouwen, maar een oproep aan iedereen, want de boodschap van de Opstanding heeft nog altijd betekenis. Vandaar: 'Nu klinkt alom de roep voortaan: 'de Heer is waarlijk opgestaan!' (strofe 18), gevolgd door een lofverheffing (str. 19).

Surrexit Christus hodie

Lied 208 gaat terug op het 14de-eeuwse paaslied 'Surrexit Christus hodie'. Dat lied was in het Duitse taalgebied ontstaan en kwam in zowel latijnstalige als duitstalige versies voor. Het lied was waarschijnlijk ontstaan uit twee voorgangers, namelijk het 12de-eeuwse lied 'Christ ist erstanden' (de strofen 1-3 en 18-19; zie ook lied 211) en een lied over de drie vrouwen, 'Es giengen drey Heylige Frawen' (str. 4-17).

'Surrexit Christus hodie'/'Erstanden ist der heilig Christ' was in de 15de eeuw bijzonder populair en het werd al vroeg in de kerken van de Reformatie gezongen. De eerste reformatorische bundel waarin het werd opgenomen was 'Ein New Geseng buchlen', de liedbundel voor de Duitstalige Boheemse Broeders. Daar ging het echter om een nieuwe Duitse vertaling van de hand van de samensteller van de bundel, Michael Weisse (ca. 1488-1534). Deze vertaling, 'Gelobt sey Gott ymm höchsten trohn', werd naderhand bekend met een andere melodie.¹ Tegelijk leefde ook de oorspronkelijke Duitse versie 'Erstanden is der Heilig Christ' door.

De vertaling in het Liedboek gaat rechtstreeks daarop terug. Hij is gemaakt door Hans Hugo Rapparlié (geb. 1909), een kenner van de liedcultuur van de Boheemse Broeders en de Hernhutters.

Melodie

De melodie van het lied werd overgeleverd via het lied 'Gelobt sei Gott im höchsten Thron' in 'Ein New Geseng buchlen'. De lutherse predikant Valentin Triller verbond de melodie in 1555 opnieuw met 'Erstanden ist der heilig Christ'. Een halve eeuw later, in 1609, nam de Weimarer cantor Melchior Vulpus het lied op in zijn bundel 'Ein schön Geistlich Gesangbuch' en hij gaf de melodie haar definitieve gezicht. De melodie heeft een vrolijk en levendig karakter. Dat wordt vooral bewerkt door het voortdurend terugkomende 'halleluja'. Dat 'halleluja' is een kenmerk van oude paasliederen; we wezen daar bij de bespreking van lied 213 in de vorige aflevering van Lied van de Week al op.² In 'De Heer is waarlijk opgestaan' roept het bij deze en gene nog wel eens vragen op, met name in strofe 2: is het halleluja hier niet misplaatst ('...dan zou de wereld zijn vergaan. Halleluja')? De acclamatie is hier echter niet bedoeld als een rechtstreekse reactie op de voorafgaande regels maar als een algemene uiting van vreugde die de gehele inhoud van het lied betreft. Het is een spel met klank, een vrolijke begeleiding van een vrolijk lied, een soort klokgebeier dat het zingen begeleidt. Het vrolijke karakter van het lied wordt behalve door het voortdurend herhaalde 'halleluja' ook bewerkt door het driedelige ritme, de hoge inzet van

208 De Heer is waarlijk opgestaan

14e eeuw / Melchior Vulpus 1609

		Vrouwen	10	"Wanneer Hij dan verrezen is, halleluja, halleluja, wijs, engel, ons waar Jezus is'. Halleluja, halleluja!
		Engel	11	"Hier was zijn rustplaats, komt en ziet, halleluja, halleluja, verblijdt u - 't graf behield Hem niet'. Halleluja, halleluja!
		Maria	12	" Mi jn hart is nog vol angst en pijn, halleluja, halleluja, hoe zou ik blijde kunnen zijn'. Halleluja, halleluja!
	2			Wanneer Hij niet was opgestaan, halleluja, halleluja, dan zou de wereld zijn vergaan. Halleluja, halleluja!
	3			Maar nu Hij overwonnen heeft, halleluja, halleluja, nu loven wij de Heer die leeft. Halleluja, halleluja!
	4			Drie vrouwen namen specerij, halleluja, halleluja, vroeg in de morgen kwamen zij. Halleluja, halleluja!
	5			Zij naderden bezorgd het graf, halleluja, halleluja, 'Wie wentelt straks de steen ons af?'. Halleluja, halleluja!
	6			Maar zie, de steen was weggedaan, halleluja, halleluja, Een engel sprak de vrouwen aan: halleluja, halleluja!
Engel	7			' Weest niet bevreesd, verheugt u zeer, halleluja, halleluja, Hij, die gij zoekt, is hier niet meer'. Halleluja, halleluja!
Maria	8			'Ach goede engel, zeg mij dan, halleluja, halleluja, waar ik mijn Meester vinden kan'. Halleluja, halleluja!
Engel	9			'Uw Beer, die hier gebonden lag, halleluja, halleluja, verrees op deze heilge dag'. Halleluja, halleluja!
		Engel	13	"Aanschouwt de windsels in het graf, halleluja, halleluja, die Jozef Hem als doodskleed gaf. Halleluja, halleluja!
		Vrouwen	14	" Wij zien het vol verbazing aan , halleluja, halleluja, zeg ons: waarheen is Hij gegaan '. Halleluja, halleluja!
		Engel	15	"Naar Galiléa richt uw voet, halleluja, halleluja, daar wordt gij door uw Heer begroet'. Halleluja, halleluja!
		Vrouwen	16	'Heb dank, o engel, voor uw woord, halleluja, halleluja, wij haasten ons, dat elk het hoort'. Halleluja, halleluja!
		Engel	17	' Zegt Petrus: Hij is opgestaan! halleluja, halleluja, Zegt het al zijn discipelen aan'. Halleluja, halleluja!
			18	'Nu klinkt alom de roep voortaan: halleluja, halleluja, 'de Heer is waarlijk opgestaan!' Halleluja , halleluja!
			19	Verblijdt u met ons allen saam, halleluja, halleluja, lofzingt de Heer en prijst zijn naam!. Halleluja, halleluja!

Naar een oude **duitse** bewerking van
Surrexit Christus hodie
 Vertaling Hans **Hugo** Rapparlié, geb. 1909

iedere strofe en de vele toonsherhalingen. Dit alles vraagt om een pit-tige, ritmische manier van zingen in een niet te langzaam tempo. Door de tekststructuur komt beurtzang nadrukkelijk in beeld.

Het lied kan op verschillendemanieren functioneren in de dienst. Gezien het vertellende karakter komt het het best tot zijn recht in combinatie met de schriftlezing.

¹ Zie voor meer gegevens over Michael Weisse, de door hem samengestelde bundel en het lied 'Gelobt sei Gott im höchsten Thron' de bespreking van lied 213 in de vorige aflevering van Lied van de Week, De Reformatie 27 maart 1999.

² De achtergrond van dit gebruik ligt in het feit dat in de vastentijd voorafgaand aan pasen het 'Alleluia' in de dienst niet gezongen werd. Het 'Alleluia' had een vaste plaats in de zondagse diensten, namelijk voor de evangelielezing. Vanouds was het Alleluia verbonden met de viering van Pasen, het riep iedere zondag de Opstandig in gedachten. Het stilzwijgen in de vastentijd - gedurende negen weken - was dus veelzeggend, evenals het weer tot klinken komen op de Paasmorgen.

A. de Heer-de Jong is musicus en publicist (kerk)muziek en liturgie. Zij woont te Amersfoort.

STICHTING AFBOW

De stichting Afbouw te Kampen stelt zich ten doel de beoefening van de gereformeerde theologie te bevorderen door met name te helpen bij de financiering van proefschriften ten dienste van promoties aan de Universiteit te Kampen.

Voor haar inkomsten is de stichting geheel aangewezen op giften van meelevende kerkleden.

Inlichtingen worden graag gegeven door het bestuur:

C. Trimp 038 - 331 48 69,

B. Kamphuis 038 - 332 62 48 en

J.G. de Kimp 038 - 331 63 84.

Giften, die fiscaal aftrekbaar zijn, worden graag ingewacht via bankrekeningno. 63.18.36.934.

ten name van Stichting Afbouw, p/a Hoefblad 4, 8265 GM Kampen. Postrekening van de Generale Bank te Kampen: 80 65 52.

HOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN

BOEKHANDEL

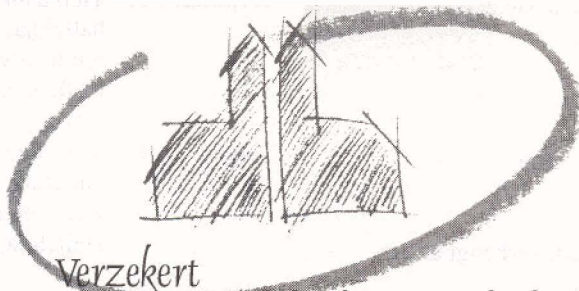
Uw boekenbestellijn 010-4820488

VAN RIETSCHOTEN

Keizerswaard 8, 3078 AM Rotterdam. Winkelcentrum Keizerswaard

HOTEL • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN

donatus

Verzekert

van Avondmaalstel tot Zadel dak
alles onder uw kerkelijk dak!

Verzekerd zijn bij Donatus is een geruststellend gevoel.

Al sinds 1852 dé verzekeraar voor uw kerkelijke eigendommen,

maar ook voor al uw andere verzekeringsaangelegenheden.

Vraag vrijblijvend onze brochure of offerte of maak een afspraak voor een vrijblijvend persoonlijk gesprek.

Postbus 500
5240 AM Rosmalen

Hoff van Hollandlaan 8
Tel. 073 5221700 - Fax 073 5221717

GELOOFWAARDIG VERZEKERD

M

meegelezen

Scheef-zinnigheid

Ds. W.J.W. Scheltens, hoofdredacteur van Credo, het blad van het *Confessioneel Gereformeerd Beraad* in de synodaal Gereformeerde Kerken, vertelt in het februarinummer, dat ds. Van Vliet het vertrouwen in de synode heeft opgezegd:

De gereformeerde predikant van Augustinusga-Surhuizum is geschokt. In het landelijk bestuur van de kerk is dr. C.G. Waringa uit Joure gekozen. Ds. Waringa vindt het kerkelijk belijden over het verzoenend werk van Christus achterhaald.

Moet zo iemand nu tweede voorzitter van onze synode worden?

Het gaat ds. A.J.J. van Vliet te ver, dat een ketterse leer minder belangrijk wordt gevonden dan eventueel aanwezige bestuurlijke kwaliteiten. De synode heeft beslist in volle wetenschap van de ideeën van ds. Waringa. Want op de triosynode over verzoening (13 februari 1998) vertolkte hij als een van de inleiders dit standpunt, dat toen helemaal uit de toon viel! De moeite van ds. van Vliet begrijp ik, deel ik. De scheef-zinnigheid van o.m. landelijke kerkleiding vind ik onbegrijpelijk. Maar moet je het vertrouwen opzeggen door je niet meer aan enig besluit van de synode gebonden te achten? Dat kan m.i. niet, tenzij je breekt met het kerkverband. Een ambtsdrager belooft de kerkelijke vergaderingen te erkennen... Je kunt ook een synode pas houden aan haar taak, als je die taak serieus neemt, misschien meer dan menig synodelid zelf.

Ik zie het als een groot probleem, dat een synode met veel omstreden beleid te veel in dezelfde samen-

stelling verder gaat. Er moet op 27 april 1999 in Enkhuizen niet alleen een nieuwe, maar vooral een andere synode komen met afgevaardigden, die de betekenis van het kerkzijn meer zien vanuit de belijdenis van de kerk. Ook voor het samen-opweg-proces is het van groot belang, dat er in de Hervormde Kerk meer vrouwen komt in het beleid van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Laten de particuliere synodes de hartekreet van ds. van Vliet aangrijpen om evenwichtig te zijn in de afvaardiging naar de generale synode. En een synode kan niet meer automatisch rekenen op innerlijk verbondenheid met haar beleid, als zij de diepte van haar belijden tussen haakjes laat zetten. En dat gebeurt. Wie de godheid van Christus verwerpt, schiet langs de bevrijdende en zaligmakende genade van de Ene heen. De kerk mag over genade, liefde en verzoening in de roos schieten! Dat is haar roeping,

Met alle respect: is dit toch niet een beetje in- en uitpraten van ds. Scheltens? Zouden de broeders van het Confessioneel Gereformeerd Beraad niet duidelijker moeten worden in woord en daad? En dat zowel terwille

van de synodaal Gereformeerden die nog willen vasthouden aan hun confessie als terwille van de Gereformeerden die het zo scherp niet meer zien in het kerkverband waarin zij nog steeds blijven verkeren?

Verachtering in de genade

In De Wekker van 19 februari stond een verslag van een lezing die ds. H.H. de Haan hield voor een beziningskring in Friesland. In de Heilige Schrift wordt ons een groot verschil getekend tussen gelovigen en ongelovigen. Maar ook onder wie geloven, is verschil:

Maar ook onder Gods kinderen is er onderscheid, er zijn groten en kleinen in de genade. Er zijn er die nog niet tot de duidelijke belijdenis durven komen:

Mijn Heere en mijn God.

Er kan een tijd in hun leven zijn dat het geestelijk leven dor en mat is, het Woord raakt hen niet, wel vorm maar geen hartelijk geloofsverkeer.

Wat is verachtering in de genade?

Hebr. 12:15 spreekt erover "toeziende dat niemand verachtere in de genade Gods" waarbij de kanttekening zegt dat dit betekent ach-

Registers op De Reformatie voor uw computer Jaargang 21 (45-46) – 73 (97-98)

Programma (excl. verzendkosten) f 40,00.

Bestanden (of update) toeslag per jaargang à f 4,75.

1: Auteursregister met titel, rubriek en trefwoord (3 ingangen)

2: Tekstregister met titel, auteur en trefwoord (3 ingangen)

3: Trefwoordenregister

Je vindt absoluut wat je zoekt met negen ingangen op De Reformatie; 19.930 trefwoorden; 7724 tekstverwijzingen en 18.110 auteursverwijzingen!!

P.G. Versteegt, Meerestein 2, 6714 CD Ede, ☎ (0318) 692646, e-mail: verstegt@ib-mail.nl

terblijven of afwijken.

De gelovigen uit de joden dreigden af te wijken **en** mee te gaan doen **met** de wereld en afgodendienst. Daarom vermaant de apostel om te blijven in de genade, ziende op de overste Leidsman en Voleinder des geloofs. Het woord verachten als zodanig komt eenmaal voor in de Bijbel, de zaak wordt vaker aangeduid.

Wilhelmus à Brakel noemt in **zijn** tweede boek verschillende teksten, Openb. 2:4, Klaagl. 3:18, Ps.

31:11, Ps. 89:50, de gelijkenis van de wijze maagden uit Matth. 25, de slapende bruid uit Hoogl. 5 en andere.

Er is achteruitgang in het geestelijk leven **van** Gods kinderen. De **harte**lijke beleving van de droefheid over de **zonde** en de blijdschap over het nieuwe leven verdwijnt.

Oorzaak van de verachtering

Brakel wijst in zijn boek verschillende oorzaken aan.

- Luiheid **in** het **Bijbellezen** en bidden. Wie niet bidt, die ont-**vangt** niet. De **Heere** **onttrekt**

zich. We dienen ons dan te beke-
ren. Hoort naar de stem van de
Heere als Hij zegt: Gedenk dan
waarvan gij uitgevallen zijt! Bra-
kel zegt, gij weet en gevoelt het,
keert dan weder.

- **Het vluchtig lezen** en **bidden**. Er dient tijd te worden genomen om persoonlijk te luisteren naar het **onderwijs** van de Heere. Martha had het goede deel uitgekozen!
- **De invloed van de moderne theologie, het virus van de zelfvoldaanheid**, de hoogmoed **van** de oude mens, **wereldgelijkvormigheid**, alle **oorzaken van verachtering** in de genade. Romeinen 12 wijst ons erop dat we heilig dienen te leven en in plaats van de wereldse begeerlijkheden het Koninkrijk Gods te zoeken.

Be zitten we onder de prediking? Gaat het om de prediker of om het Woord van de Heere, kennen we het gebed voor de dienaar des **Woords**?

Volgens Galaten 5 dienen we ook matig en sober te **zijn** in onze levensuitingen.

Mededeling van de redactie

Per 1 april 1999 namen onze redacteurs drs. R. ter Beek en drs. G. Gunnink afscheid van het redactionele werk dat zij voor De Reformatie mochten **doen**.

Ter Beek was zo'n twaalf jaar aan ons blad verbonden. In die periode heeft hij heel wat inte-**lij** bijdragen willen leve-**ren**, waarin hij zich op zeer ver- schillende terreinen bewoog. **Gunnink** trad enkele jaren gele- den tof de redactie toe, en schreef voor de rubriek Kerkelijk Leven artikelen waaruit de ver- bondenheid met de praktijk van het gemeentelven duidelijk naar voren kwam.

De redactie is beiden dankbaar voor hun inzet en **wenst** hun **graag** Gods zegen voor het **-werk** dat zij in hun gemeente e\$ **breder** mogen doen en waar- voor nu wat meer tijd komt. De **band** met De Reformatie wordt niet doorgesneden: van beiden mogen we ook in de toekomst **nog** wel eens iets verwachten, naar zij hebben toegezegd.

We zijn blij te mogen medede- len, dat met ingang van dezelfde datum tot de redactie is toege- treden dr. **E.A. de Boer** te Krim- pen aan den IJssel. Zowel in ons blad als in het redactiebe- raad verwachten wij goede din- gen van hem.

Het Handboek 1999 van de Geref. Kerken Vrijg. in Nederland

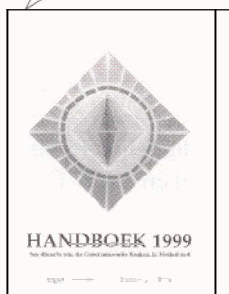
Onder redactie van dr. W.G. de Vries

Wat kunt u er in vinden?

Adressen, naamlijsten, registers en/of informatie over o.a.:

- ✓ Kerken
- ✓ Deputaten generale synode
- ✓ Zending
- ✓ Verenigingen, o.a. diaconaat, ouderen- zorg, verpleging, hulpverlening en evangelisatie
- ✓ Onderwijs en vormingswerk
- ✓ Bladen
- ✓ Jaaroverzicht (20^e van dr. W.G. de Vries)

verschenen

Verkrijgbaar bij de boekhandel

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.

Postbus 25 - 4460 AA Goes - Tel. 0113-215591

Beroepen te **Bergentheim**: S.W. de Boer te Leek.

Beroepbaar gesteld door de classis Assen, W.L. de **Graaff**, Melis Stokelaan 324, 1813 DT Alkmaar, 072-5406138.

Beroepbaar gesteld door de classis Appingedam, E.J. van & n **Bos**, Dijkstraat 6,8261 VX Kampen, 038-3317842.

De classis Enschede heeft de termijn van **beroepbaarstelling** van kandidaat H.D. **Bondt** uit **Steenwijk** (tel. 0521-5 16409) verlengd met een jaar tot 14 mei 2000.

Apeldoorn * Ledental Handboek Apeldoorn-Centrum 397-275, Apeldoorn-Zuid 417-248 (p. 107). Emmen * **Predikant** F.J. Bijzet, Adres: Uilenveld 132-133,7827 GH, banknr. 389060763 (pag. 69 en 11).

Zuidhorn * ds. H. Geertsma, tel. 0594-500117 (studeerkamer); 500101 (privé) (p. 47).

Zwolle-Centrum * **Penningm.** dhr. L. Dorenbos, Steenboerweg 29, 8042 AT Zwolle, tel. 038-421763;

* Boekhouder dhr. H. van der Maar, Leerinkbeek 35,8033 EG Zwolle, tel. 038-4537318; * **Postrek.** 1775336 of bankr. 69.17.62.945 of 38.73.95.016 t.n.v. Boekh. Geref. Kerk Zwolle-Centrum te Zwolle.

Tweede predikantsplaats

Met **ingang** van 4 maart heeft de kerk van Emmeloord een tweede predikantsplaats ingesteld. De gemeente telt nu 750 leden en is in twee **secties** verdeeld. De tweede predikant wordt beroepen voor de sectie Noord-Oost: In sectie Zuid-West staat ds. P.L. Voorberg.

Geslaagd

Aan de Theologische Universiteit slaagden voor het doctorale examen de heren K. **Börzsönyi**, E.J. van den Bos, P.J.C. Colijn en S.C. van **Dam**, wonende te Kampen en W.L. de Graaff, wonende te Alkmaar.

Persberichten

Op zaterdag 17 april 1999 organiseert het Gereformeerd Sociaal Economisch Verband (GSEV) in Amersfoort (Arnhemseweg 65) een studiedag met het thema 'Kansen voor kerken' eigentijdse communicatie van het evangelie'. Bekende sprekers als drs. A.G. Knevel (directeur EO), mr. H.P. Medema (uitgever, auteur) en prof. Dr. C.J. de Ruijter (hoogleraar TU Kampen) laten hun licht schijnen over dit actuele en boeiende onderwerp. De bijdragen van de sprekers worden afgewisseld met discussierondes. De dag vangt aan om 10.00 uur; deelname kost f 25,- (voor leden van het GSEV f 12,50). De kosten van de lunch bedragen f 10,-. Aanmelden kan tot 9 april a.s. bij het secretariaat van het GSEV (Postbus 694,2270 AR Voorburg; telefoon/fax: 070-3000363 of telefoon 010-4513454; e-mail: kwant.voorburg@wxs.nl).

Persbericht van de classis Rotterdam inzake het opnieuw beroepbaar stellen van br. A. Kooij te Rotterdam

Historie
Op 28 mei 1998 besloot de classis Rotterdam br. Kooij opnieuw beroepbaar te stellen als dienaar van Gods Woord binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland. Aanleiding daartoe was de wens van

de kerk te Rotterdam-Stad om de gaven van br. Kooij in de positie van emeritus predikant te gebruiken.

Tegen dit besluit is door enkele kerken in de classis bezwaar aangekend bij de particuliere synode van Holland-Zuid. Deze synode heeft in een extra zitting van 11 december uitgesproken dat het besluit van de classis Rotterdam van 28 mei 1998 geen rechtskracht heeft binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland. Dit besluit is gebaseerd op zowel procedurele als inhoudelijke gronden. Daarbij speelden de criteria voor ambtsherstel, opgesteld door de Generale Synode van Groningen 1927, een belangrijke rol.

Volgens goed gereformeerd gebruik is het daarna aan de classis zich te confronteren met het besluit van de particuliere synode en dat in besluitvorming te vertalen.

Besluiten classis Rotterdam inzake de uitspraken van de particuliere synode.

De classis te Rotterdam heeft zich uitvoerig bezig gehouden met de uitspraak van de particuliere synode. Daaruit bleek al snel dat niet alle afgevaardigden onverdeeld gelukkig waren met de inhoud en verantwoording van de besluiten van de particuliere synode. Wel was er grote eensgezindheid in de wil om te komen tot een besluit dat de vrede in de kerken binnen de classis zou bevorderen en recht zou doen aan alle betrokkenen.

Dit heeft ertoe geleid dat op 11 februari 1999 zonder tegenstemmen een besluittekst is vastgesteld. De genomen besluiten zijn met de bijbehorende gronden vastgelegd in de vertrouwelijknotulen van de classis Rotterdam van 11 februari 1999.

Met het oog op **de vrede** in de kerken en de goede **naam** van alle betrokkenen heeft de classis besloten een persbericht te doen uitgaan met een voor het brede publiek geschikt weergave **van** de genomen besluiten.

* De classis ziet dat **de weg** om br. Kooij opnieuw beroepbaar te stellen in de huidige omstandigheden geblokkeerd is en heft daarom het besluit tot **herberoepbaarstelling** van 28 mei 1998 op.

* De classis **stemt** de particuliere synode toe dat haar handelswijze op een aantal punten onzorgvuldig is geweest.

* De classis legt zich met behoud van gevoelens neer bij de conclusies van de particuliere synode ten aanzien van het voldoen aan de door Groningen 1927 geformuleerde criteria voor **ambtsherstel**.

Vanwege het vertrouwelijke karakter kunnen hierover geen nadere mededelingen worden gedaan.

Wens van de classis

Bij een **zaak** als deze spelen gevoelens een grote rol. **Het** gaat om verhoudingen tussen broeders en zusters. Daarom leeft binnen de classis de **dringende wens** dat de vrede van **Christus** doorwerkt in de harten van **mensen** en in het herstel van **beschadigde** verhoudingen. Door dit persbericht wil de classis daaraan een bijdrage leveren.

Namens de classis Rotterdam, W. Tiekstra.

Beroepbaar*

Kandidaten:

H.B. Bondt, Oostercluft 59, 8332 DB Steenwijk, 0521-516409
M.F. Verhoeff, Heemskerckstraat 91, 8023 VJ Zwolle, 038-4541238
K. van Hoek, Oudestraat 78-1, 8261 CT Kampen, 038-3313568

P.J.C. Colijn, Broederweg 8, 8261 GT Kampen, 038-3319063

W.L. de Graaff, Melis Stokelaan 324, 1813 DT Alkmaar, 072-5406138

E.J. van den Bos, Dijkstraat 6, 8261 VX Kampen, 038-3317842.

Verder is beroepbaar

Drs. B.A. Zuiddam, Rutgerskamp 74, 3853 ES Ermelo, 0341-563802

Drs. H. ten Brinke, Boddemate 23, 8014 JJ Zwolle, 038-4659759

Eveneens zijn beroepbaar de volgende predikanten:

J. de Wolf, Mignonpad 22, 3816 ET Amersfoort, 033-4728793

P.F. Lameris, Curiestraat 42, 7909 BT Hogeveen, 0528-233481

* Nieuwe opgaven en wijzigingen: H. Prins, tel. 038-3331335.

Rectificatie

Onder het artikel 'Een regeling voor de kerkmuziek' (Reformatie nummer 23, d.d. 13 maart) staat een foutief gironummer vermeld. Er staat gironummer 3105504. Dit moet zijn: 3105503.

Conflicten, botsende standpunten...

HAITSMA Mediation

Ir. W. Haitsma n.m.i.-mediator
Middamerlaan 79 8861 JJ Harlingen
tel. (0517) 413217 fax (0517) 437985
e-mail: haitsma.man.ass. @wxs.nl

MEDIATION

een wezenlijk andere manier voor het omgaan met geschillen

Jaarverslagen.....

de Bunschoter bv
drukkerij

Postbus 10 - 3750 GA Bunschoten-Spakenburg
Tel (033) 297999 - Fax (033) 2997998

Statenvertaling met kanttekeningen

UNIEK IN GEBRUIK

...Dit programma is werkelijk zo eenvoudig en snel dat het een lust is om mee te werken. Vooral ook omdat de opgezochte teksten in kanttekeningen ook weer met enkele muisklikken in een tekstverwerker (bijv. WP of Word) kunnen worden geplaatst.

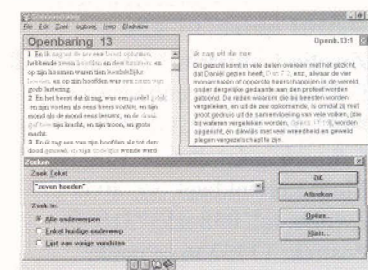
Terdege van 16-10-1996

Een programma met de meer dan 50.000 kanttekeningen (Pieter Keur) welke overzichtelijk zijn weergegeven in een speciaal kader naast de Bijbeltekst. Het bijzondere aan deze CD-Rom is dat niet alleen de kanttekeningen worden getoond, maar dat bijbelverwijzingen in de kanttekeningen ook aangeklikt kunnen worden, waardoor de betreffende bijbeltekst ook op het beeldscherm verschijnt.

Voordelen

- * tienduizenden hotspots waarop u met de muis kunt klikken
- * uitgebreide en snelle zoekfunctie
- * teksten in andere programma's op te nemen
- * zeer geschikt voor Bijbelstudie
- * bijzonder fraai uitgevoerd

De Statenvertaling op deze CD-Rom met uitgebreide zoekfuncties geeft binnen enkele seconden de gevraagde teksten ter beschikking, zonder ingewikkelde handelingen. Het kopiëren van teksten naar een ander programma gaat zeer gemakkelijk. Eenvoudig kunt u uw notities bewaren, bewerken en printen. Een programma dat u zonder poespas in staat stelt om bijbelteksten op een eenvoudige manier en efficiënte wijze te bestuderen.

Prijs f 185,-

Uitgeverij
Oosterbaan & Le Cointre

Postbus 25, 4460 AA Goes
Telefoon 013-215591

STAPE EENS UIT IN WEZEP

In het stations gebouw zijn 50 bijbelse wandkleden over Gods grote daden te zien.

Open: Di-wo-dond.- en zat.dag middag van 14.00-17.00 uur.

Een bijzonder mooi doel voor uw groepsreisje.

Ook 's avonds na afspraak. Tel.: 0593-592342 of 038-3765294

Met de auto: In Wezep afslag Heerde nemen.

